

Adatok a budai Béka-tó és a János-hegy lepkefaunájához

Tóth Balázs^{1;4}, Mecsnober Melinda^{2;4}, Herényi Márton^{3;4}

¹ Magyar Természettudományi Múzeum Állattára, 1088 Budapest, Baross utca 13.

² Magyar Biológiai Társaság, 1088 Budapest, Baross utca 13.

³ Szent István Egyetem, Állattani és Állatökológiai Tanszék, 2100 Gödöllő, Páter Károly utca 1.

⁴ Fiatalkok Természetismereti Klubja, 1083 Budapest, Ludovika tér 6.

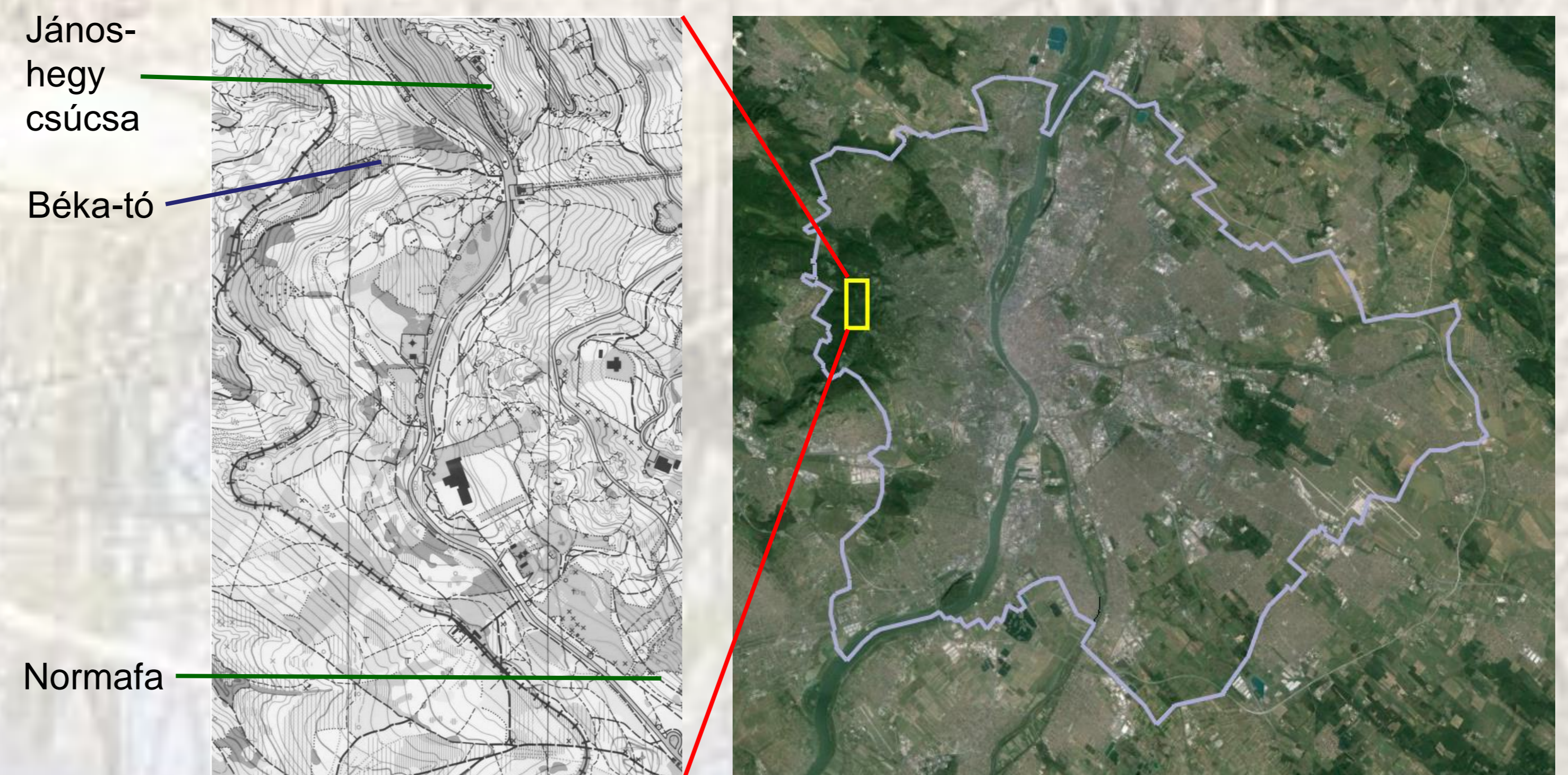
Bevezetés

A János-hegy csúcsa Budapest és a Budai-hegység belső részének legmagasabb pontja. Tőle mintegy 350 m-re délnyugatra, már a Hármaskút-tető oldalában található a Béka-tó, mely a belső Budai-hegység egyetlen megmaradt állóvíze, egyben a Budai-hegység legnagyobb állandó tava.

A Fiatalkok Természetismereti Klubja (FTK) a Magyar Biológiai Társaság Ifjúsági Szakosztályaként működik, 2002 óta változatos tevékenységet folytat a tó környékén. Vízkémiai, botanikai és mikroklíma-vizsgálataink mellett odútelepet is létrehoztunk. Újabban a tóba került inváziós halak eltávolításában segítünk.

<i>Papilio machaon</i>	fecskefarkú lepke
<i>Parnassius mnemosyne</i>	kis Apolló-lepke
<i>Gonepteryx rhamni</i>	citromlepke
<i>Thecla betulae</i>	nyírfa-csücsköslepke
<i>Neozephyrus quercus</i>	tölgyfa-csücsköslepke
<i>Nymphalis polychloros</i>	nagy rókalepke
<i>Nymphalis c-album</i>	c-betűs lepke
<i>Nymphalis io</i>	nappali pávaszem
<i>Nymphalis urticae</i>	kis rókalepke
<i>Vanessa atalanta</i>	Atalanta-lepke
<i>Brenthis daphne</i>	málna-gyöngyházlepke
<i>Argynnis paphia</i>	nagy gyöngyházlepke
<i>Libythea celtis</i>	csőröslepke
<i>Idia calvaria</i>	sárgafoltú kuszabagoly
<i>Euplagia quadripunctaria</i>	csíkos medvelepke

1. táblázat: a területen észlelt védett fajok

Anyag és módszer

A lepkefaunát rendszeresen időközönként kutatjuk. Nappal egyelést és kopogtatást (lárvákra) végzünk. Este csalétkезünk, elemlámpával egyelünk, és hordozható vödörscsapdát használunk (8W BL csővel). A János-hegyen lévő Erzsébet-kilátó díszkivilágítására érkezett lepkéket is megfigyeljük. Az esti alkalmak napnyugta idején kezdődnek és 2-3 órán át tartanak.

A terepen bizonytalanul határozható példányokat ivarszervi készítmények előállításával azonosítjuk.

Eredmények

Az idáig általunk kimutatott 291 lepkefaj közül 15 védett, ezeket az 1. táblázatban soroltuk fel. A fajok 27 család között oszlanak meg (1. diagram). Az egy alkalommal megfigyelt legmagasabb fajszám 42 volt, melyet 2012. június 30-án észleltünk, fénycsapdázással. Élőhelyigény szerint az erdőlakó ill. fás vegetációhoz kötődő fajok túlnyomó többségben vannak, ám ezen belül igen sokféle faunakomponens különböztethető meg (2. táblázat):

A) *Orthosia cruda* párzása lepkescalétken (balra a ♂)
B) *Pechipogo plumigeralis*: első hazai egyedét 2007-ben fogták (Tóth és mts.-ai, 2010)
C) *Dichonia aprilina* az Erzsébet-kilátónál

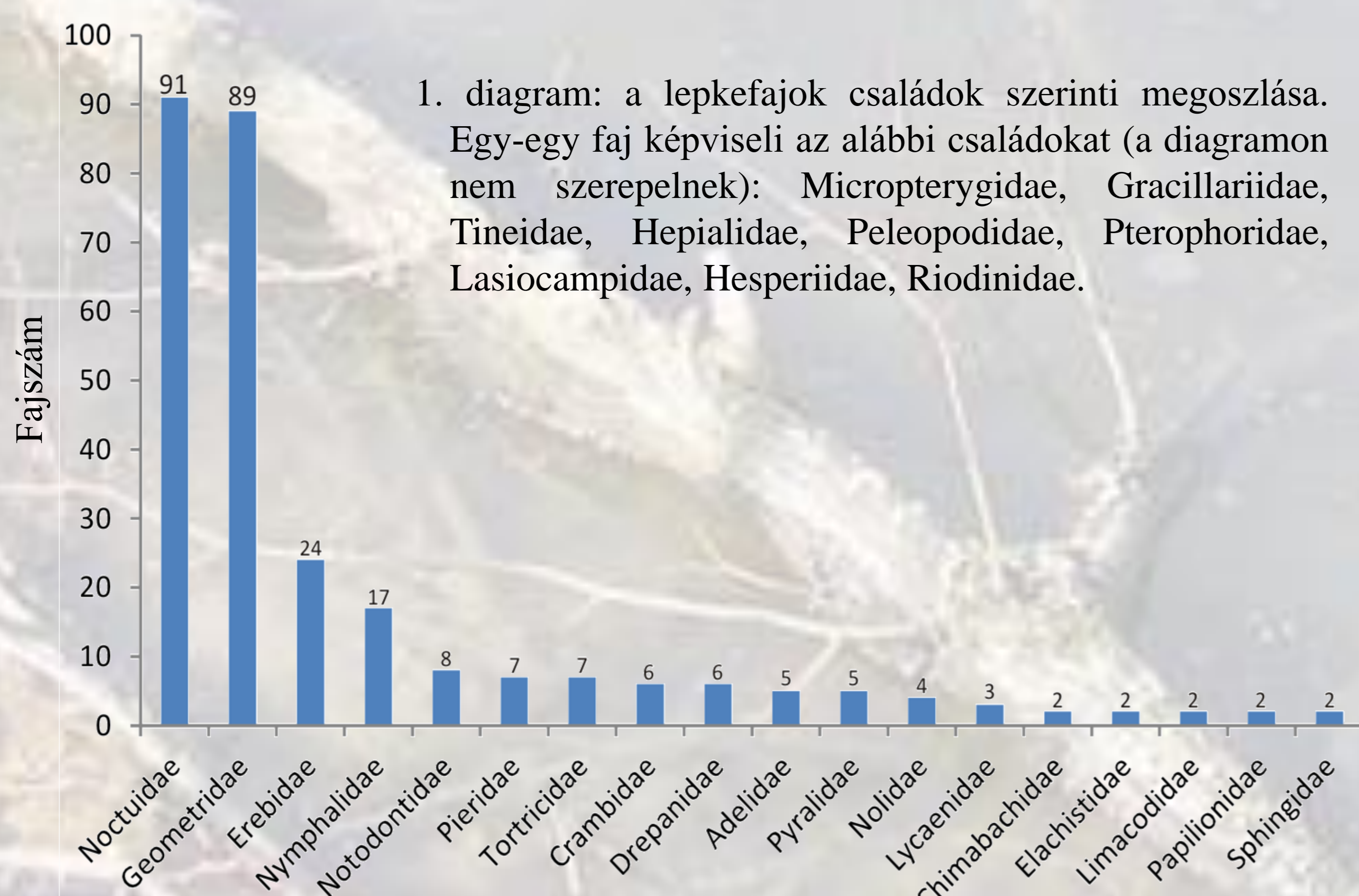
generalista erdőlakó (silvicol)	<i>Angerona prunaria</i>	avarevő erdőlakó	<i>Pechipogo strigilata</i>
specialista erdőlakó	<i>Lycia pomonaria</i>	zuzmóevő	<i>Eilema complana</i>
generalista szárazerdei (quercetális)	<i>Dichonia aprilina</i>	erdőszegély, kökény	<i>Theria rupicapraria</i>
szárazerdei, gyepszint	<i>Epilecta linogrisea</i>	erdőszegély, iszalag	<i>Horisme corticata</i>
szárazerdei, hárs	<i>Tiliacea citrigo</i>	ligeterdei-avarevő	<i>Pechipogo plumigeralis</i>
molyhostölgyes (pubescentális)	<i>Asphalia ruficollis</i>	láterdei	<i>Apeira syringaria</i>
generalista üdeerdei	<i>Epirrita christyi</i>	fűz-nyár	<i>Xanthia ictertia</i>
üdeerdei, juhar	<i>Eupithecia inturbata</i>	nyír-éger	<i>Macaria notata</i>
bükkös	<i>Cyclophora linearia</i>	fenyves	<i>Panolis flammea</i>
magaskórós	<i>Cerastis rubricosa</i>	borókás	<i>Eupithecia ericeata</i>

2. táblázat: megfigyelt erdei faunakomponensek (Varga és mts.-ai, 2004 nyomán, kissé módosítva)

Egyéb faunakomponensek: nyílt vízfelülethez kötődnek a *Cataclysta lemnata* és *Acentria ephemera* molylepkék, míg igen kis számban gyeplakó fajok is jelen vannak (3. táblázat):

mezofil sztyep	<i>Mesotype parallelolineata</i>	meleg rét	<i>Schrankia taenialis</i>
száraz-félszáraz-ruderális	<i>Lythria purpuraria</i>	sztyep-sziklagyep	<i>Chersotis margaritacea</i>
		sziklagyep	<i>Gnophos furvata</i>

3. táblázat: gyeplakó fajok a vizsgált területen

1. diagram: a lepkefajok családok szerinti megoszlása. Egy-egy faj képviseli az alábbi családokat (a diagramon nem szerepelnek): Micropterygidae, Gracillariidae, Tineidae, Hepialidae, Peleopodidae, Pterophoridae, Lasiocampidae, Hesperidae, Riodinidae.

Értékelés

Bár az össz fajszám alacsony, és a védett fajok is általánosan elterjednek mondhatók, mégis egymástól jelentősen eltérő élőhelyigényű fajokat találtunk. Ez arra utal, hogy a tó és a kilátó szűk környezetében különböző élőhelyek diverz mozaikja maradt fenn annak ellenére, hogy a terület már a XIX. század végétől népszerű kirándulóhelynek számít (taposás, szemetelés, erdészeti „tereprendezés” fokozott jelenléte).

A nagylepkék családok szerinti megoszlása a várt értékeknek megfelelő, ám a molylepkék nagyon alulreprezentáltak.

A továbbiakban folytatni szeretnénk a lepkefauna felmérését. Kutatásunk kibővítésének lehetséges irányai: (1) a késő tavaszi-nyári időszak, (2) az éjszaka második felének fajtái, (3) a molylepkék alaposabb vizsgálata.

Köszönettel tartozunk az FTK lelkes és érdeklődő tagjainak, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságának sokrétű segítségükért és a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségnek, kutatási engedélyünk megadásáért.

Hivatkozások

Tóth, B., Petrányi, G., Szabóky, Cs., Ronkay, L. (2010): *Polygona plumigeralis* (Hübner, [1825]): new for the Hungarian fauna (Lepidoptera: Noctuidae, Herminiinae) – *Folia Entomologica Hungarica* **71**: 157-160.

Varga, Z., Ronkay, L., Bálint, Zs., László, Gy. M. & Peregovits, L. (2004): *A magyar állatvilág fajjegyzéke. 3. kötet. Nagylepkék* – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, 1-111.